

جناب آقای دکتر الهام؛ رئیس محترم مرکز تحقیقات

سلام علیکم؛

احتراماً اظهار نظر کارشناسی در خصوص موارد مطروحه در جلسه مورخ ۱۳۸۹/۰۴/۰۲ آن شورای محترم به ترتیب و شرح ذیل به حضور تقدیم می گردد:

۱- طرح الزام دولت به پیگیری و استیفاء حقوق اتباع و دیپلماتهای ایرانی آسیب دیده از اقدامات دولتهای خارجی به ویژه دولت اشغالگر آمریکا

۲- اصلاحیه اساسنامه بانک توسعه تعاون

۳- طرح تدوین و تنقیح قوانین و مقررات کشور

۴- طرح شناسایی و حمایت از مصدومان شیمیایی

۵- موارد از قلم افتاده قانون بودجه سال ۱۳۸۹ کل کشور

۱- طرح الزام دولت به پیگیری و استیفاء حقوق اتباع و دیپلماتهای ایرانی آسیب دیده از اقدامات دولتهای خارجی به

ویژه دولت اشغالگر آمریکا

• مقدمه توجیهی

یکی از مهمترین وظایف و تعهدات وزارت امور خارجه هر کشور، حمایت از حقوق اتباع و دیپلماتهای آن و استیفاء حقوق آنان است. این مسأله به عنوان یک حق و از دیدگاهی به عنوان مسئولیت دولت، در حقوق عرفی و در معاهدات بین المللی مورد تأکید قرار گرفته است. بر این اساس این موضوع به عنوان یکی از وظایف ذاتی وزارت امور خارجه ایران نیز مورد توجه بوده و در قانون وظایف وزارت امور خارجه به آن اشاره شده است. از سوی دیگر در مسأله حمایت از دیپلماتها، منطق نمایندگی هر دولت و از جمله ایران، حمایت از حقوق دیپلماتها را به یک ضرورت الزام آور تبدیل کرده است و لذا قواعد و مقررات مصونیتهای دیپلماتیک و کنسولی به شیوههای سیاسی و قضایی، استیفاء حقوق دیپلماتها را پذیرفته است. بنابراین، توجه به اینکه بر اساس شواهد و قرائن غیرقابل انکار، نقض حقوق اتباع و دیپلماتهای ایرانی از سوی نیروهای اشغالگر آمریکایی به ویژه در عراق و افغانستان صورت گرفته است، این طرح «وزارت امور خارجه را موظف کرده است تا با همکاری با دستگاههای ذیربط داخلی و بین المللی، حقوق تضییع شده دیپلماتها و اتباع ایرانی توسط اشغالگران آمریکایی را در کشورهایی همچون عراق و افغانستان پیگیری و استیفاء کند».

• سابقه طرح

حمایت از حقوق دیپلمات‌ها و اتباع از مهمترین وظایف و تعهدات وزارت امور خارجه در بند ۶ ماده ۲ قانون وظایف وزارت امور خارجه آمده است.

• مهمترین قوانین و مقررات مرتبط

- قانون وظایف وزارت امور خارجه مصوب ۱۳۶۴

• مغایرت با قانون اساسی

- تبصره (۱) ماده واحده، مغایر با اصول ۵۷ و ۱۳۷ قانون اساسی می‌باشد. این تبصره از این جهت که موضوع این تبصره و ماده واحده امر اجرایی است مغایر استقلال قوای موضوع اصل ۵۷ و از این جهت که وزیران مسئول وظایف خاص خویش در برابر رئیس‌جمهور و مجلس است و نه کمیسیون‌های داخلی، مغایر اصل ۱۳۷ قانون اساسی می‌باشد.

- تبصره ۲ این ماده واحده از جهت تعیین حدود وظایف از طریق آیین‌نامه اجرایی، شائبه مغایرت با اصل ۸۵ را متبادر به ذهن می‌سازد.

۲- اصلاحیه اساسنامه بانک توسعه تعاون

در خصوص موارد ۱۰ گانه اصلاحات و تغییرات به عمل آمده در اساسنامه قابل ذکر است، ایرادی از حیث مغایرت این موارد با اصول قانون اساسی و سیاست‌های کلی نظام مشاهده نگردید و عمده این موارد صرفاً اصلاحات عبارتی با تأکید بر تقویت بخش تعاون و یا سپردن وظیفه تصویب مواردی به هیأت وزیران در چارچوب قانون اساسی و یا تأکید بر رعایت قوانین و مقررات مربوط در موارد ذیربط است.

ایراد شورای محترم نگهبان در خصوص مغایرت اطلاق ماده (۲۰) اساسنامه با اصل ۱۴۱ قانون اساسی با عنایت به عدم اصلاح این ماده از اساسنامه در هیأت وزیران، همچنان به قوت خود باقی است.

۳- طرح تدوین و تنقیح قوانین و مقررات کشور

بند (۵) ماده (۳)

ایراد شورای نگهبان: اطلاق ویراستاری در بند فوق، شامل تقنین نیز می‌شود و مغایر اصل ۸۵ قانون اساسی شناخته شد.

اصلاحیه مجلس: ویراستاری مصوبات مجلس و کمیسیون‌ها قبل از تصویب نهایی بدون تغییر در مراد مقنن برابر آیین‌نامه داخلی مجلس.

اظهارنظر کارشناسی: با افزودن قید «قبل از تصویب نهایی» ایراد شورای نگهبان مرتفع می‌گردد.

بند (۷) ماده (۳)

ایراد شورای نگهبان: اطلاق اصلاح فصول و مواد قوانین در بند فوق که شامل تقنین نیز می‌شود، مغایر اصل ۸۵ قانون اساسی شناخته شد.

اصلاحیه مجلس: شناسه‌گذاری (کدگذاری) قوانین و اصلاح فصول و شماره مواد آن بدون تغییر در متن آن بعد از اقدامات تنقیحی.

اظهارنظر کارشناسی: علی‌رغم اصلاح بعمل آمده، اصلاح فصول قانون، امر قانونگذاری مصوب و در صلاحیت مجلس شورای اسلامی می‌باشد از این رو شورای نگهبان به قوت خود باقی است.

ماده (۴)

ایراد شورای نگهبان: ماده فوق مغایر اصول ۷۴ و ۱۰۲ قانون اساسی شناخته شد.

اصلاحیه مجلس: این استعلام مانع طی مراحل تصویب طرحها و لوایح نخواهد بود.

اظهارنظر کارشناسی: به موجب قانون اساسی، ابتکار قانونگذاری از طریق ارائه طرح یا لایحه توسط مجلس، شورای عالی استانها و دولت به مجلس می‌باشد. از این رو تقدیم طرح یا لایحه مقدم بر طی مراحل تصویب طرح و لایحه می‌باشد، بنابراین اصلاحیه مجلس برطرف کننده ایراد شورای نگهبان نیست و همچنان مغایر اصول ۷۴ و ۱۰۲ و وجود مانع جهت تقدیم طرح یا لایحه به مجلس می‌باشد.

تبصره (۲) ماده (۴)

ایراد شورای نگهبان: تبصره فوق، چون تغییر در آیین‌نامه داخلی مجلس است باید در تصویب آن، اصل ۶۵ قانون اساسی رعایت شود.

اصلاحیه مجلس: تبصره (۲) ماده (۴) با رأی مثبت بیش از دو سوم نمایندگان حاضر عیناً به تصویب رسید.

اظهارنظر کارشناسی: طبق آیین‌نامه داخلی مجلس، فرآیند تقدیم طرح یا لایحه به مجلس مشخص نشده است و الزام به استعلام از معاونت تنقیح قوانین به منزله تغییر در آن فرآیند و مستلزم رأی دوسوم نمایندگان حاضر است که با توجه به اصلاحیه مجلس، ایراد شورای نگهبان به این تبصره مرتفع می‌گردد.

بند (د) ماده (۸)

ایراد شورای نگهبان: بند فوق، مغایر اصول ۹۱ تا ۹۸ قانون اساسی شناخته شد.

اصلاحیه مجلس: بند فوق حذف شد.

اظهارنظر کارشناسی: با توجه به اصلاح بعمل آمده، ایراد شورای نگهبان مرتفع گردید.

۴- طرح شناسایی و حمایت از مصدومان شیمیایی

• مهمترین قوانین مرتبط

قانون تأمین سه میلیارد ریال جهت مصارف ضروری و فوری مخصوصاً کمک به مصدومین و جنگ‌زدگان مصوب ۱۳۵۹/۱۲/۰۵ مجلس شورای اسلامی

• اظهار نظر کارشناسی

- مواد ۱، ۲، ۳ و ۵ از آنجا که دارای بار مالی است مغایر اصل ۷۵ می‌باشد.

- از آنجا که بر اساس اصل ۱۵۶ نظارت بر حسن اجرای قوانین از وظایف قوه قضائیه است که بر اساس اصل ۱۷۴ از طریق سازمان بازرسی انجام می‌شود، پیش‌بینی کمیسیون متشکل از نمایندگان ستاد کل نیروهای مسلح، وزارت کشور، وزارت دفاع و پشتیبانی نیروهای مسلح و بنیاد شهید و امور ایثارگران جهت نظارت بر اجراء این ماده واحده شائبه مغایرت ماده (۵) این طرح را با اصول پیش گفته تقویت می‌نماید.

- قسمت اخیر ماده (۵) که کمیسیون مزبور در این ماده را مکلف به ارائه گزارش به کمیسیون اجتماعی مجلس شورای اسلامی نموده است مغایر اصول ۱۲۲، ۱۳۷ و ۵۷ قانون اساسی می‌باشد.

- ماده (۶) این طرح مغایر اصل به نظر می‌رسد.

• استدلال

- بار مالی این طرح با درج ماده (۶) این طرح که مقرر نموده بار مالی ناشی از اجرای این قانون را در قالب کمک به جانبازان شیمیایی در بودجه سنواتی تأمین گردد، برطرف نشده است چرا که اولاً این طرح منتهی به افزایش هزینه عمومی شده است و ثانیاً طریق تأمین هزینه جدید مشخصاً معلوم نشده است به علاوه ارائه لایحه بودجه بر اساس اصل ۵۲ از اختیارات و وظایف قوه مجریه است که پیش‌بینی طریق تأمین هزینه جدید از راه الزام دولت به درج آن در لایحه بودجه و ارائه به مجلس مغایر اصل ۵۲ می‌باشد.

- از آنجا که بر اساس اصول ۱۲۲ و ۱۳۷ رئیس‌جمهور و وزراء که بر اساس اصل ۶۰ تشکیل دهنده قوه مجریه می‌باشند تنها در مقابل مجلس شورای اسلامی مسؤول هستند و نه کمیسیونهای آن یا نمایندگان، از این رو الزام قوه مجریه به دادن گزارش به کمیسیونهای مجلس شورای اسلامی مغایر اصول پیش گفته و اصل استقلال قوا است که در ذیل اصل ۵۷ مورد قبول و شناسایی قانون اساسی قرار گرفته است.

۵- موارد از قلم افتاده قانون بودجه سال ۱۳۸۹ کل کشور

۱- عبارات مندرج در نامه ارسالی به شورای نگهبان در مشروح مذاکرات مجلس شورای اسلامی در زمان تصویب لایحه بودجه سال ۱۳۸۹ کل کشور که ذیلاً به آنها اشاره شده، پیدا نشد. در نتیجه تا زمان ارائه مستندات، تصویب این متون در مجلس شورای اسلامی محرز نمی‌شود؛

۱- مشروح مذاکرات جلسه علنی مجلس، جلسه ۱۷۸، سه‌شنبه ۱۳۸۸/۱۲/۱۸:

محمدرضا خباز (سخنگوی کمیسیون اقتصادی) - بسم الله الرحمن الرحيم؛ پیشنهاد در پیوست شماره (۳) صفحه (۱۳) است. «به منظور تأمین اعتبار برای پرداخت تسهیلات به زندانیان نیازمند در محکومیت‌های مالی... دبیر (محبی‌نیا) - آقای خباز این تنفیذ شده است. عین نظرشان تأمین است. خباز - این غیر از آن است، این زمین تا آسمان با تنفیذ فرق می‌کند. به منظور تأمین اعتبار برای پرداخت تسهیلات به زندانیان نیازمند در محکومیت‌های مالی، جرائم غیرعمدی مانند، دیه و امثال آن... دبیر (محبی‌نیا) - آقای خباز! خیلی عذرخواهی می‌کنم. آقای رئیس! در الحاقی (۵) تلفیق ما (۳۱) آوردیم که (خباز - متن آن با این خیلی متفاوت است) کارشناسان می‌گویند این یکی است، برای ما فرقی نمی‌کند، می‌گوییم کار تکراری نکنیم.

خباز - بگوئید کارشناسان تجدیدنظر کنند. اجازه بدهید من این را خدمت شما عرض کنم، تفاوت دارد. «... و همچنین محکومین مالی نیازمند غیر کلاهبردار مبلغ (۸۰۰) میلیارد ریال معادل (۸۰) میلیارد تومان از محل وجوه قرض‌الحسنه بانکها اختصاص و در اختیار ستاد مردمی رسیدگی به امور دیه و کمک به زندانیان نیازمند قرار می‌گیرد تا با نظارت وزارت دادگستری اقدام نماید». تفاوتی بین این و آنکه تصویب شده هست و آن این است که در آنجا (۱۲۰) میلیارد است، از نظر عدد بالاتر از این (۸۰) میلیارد است ولی در ستاد که مطرح شد، مکانیزمی برای آن پیش‌بینی کرده بودند که نتوانستند از آن استفاده کافی و وافی ببرند و این مکانیزم را با هماهنگی خود ستاد و وزارت دادگستری طراحی کردیم تا به این وسیله راه برای استفاده و نجات زندانیان غیر کلاهبردار میسر بشود. می‌دانید یکی از معضلاتی که الان نظام دارد، معضلاتی است که زندانیان فراوانی می‌توانند با اندک کمک دولت از زندان خارج بشوند و زندگی عادی و معمولی خودشان را سامان بدهند. ولی اگر طبیعتاً دولت به کمک اینها نیاید، چه بسا خانواده آنها از هم بپاشد، چه بسا آسیب‌های اجتماعی به سراغ آنها بیاید و در نهایت جامعه دچار مشکل بشود. لذا پیشنهاد شده است که این متن اگر ان شاء الله با همت نمایندگان محترم تصویب بشود، آینده خوبی خواهد داشت تا هم وزارت دادگستری بتواند

بر آن نظارت کند و هم تعدادی از زندانیانی که به دلیل عسر و حرج و به دلیل گرفتاریهای مالی که دارند و در زندان بسر می‌برند اینها بتوانند از این مزایا استفاده کنند چون قرض الحسنه هم هست و در نهایت به مرور زمان بسته به...

رئیس - آقای خباز! این بندی که در الحاقی آمده رقم را (۱۲۰) گذاشته بیشتر گذاشته است. شما می‌خواهید شیوه را تغییر بدهید.

خباز - ما (۴۰) تا پایین آوردیم ولی خدمت شما عرض کردم سال گذشته از آن مکانیزم نتوانستند استفاده کنند. این پیشنهاد را با هماهنگی خود ستاد طراحی کردیم چون این مکانیزم قابل وصول و قابل استفاده است. مبلغ بالا که نتوانند استفاده کنند چه خاصیتی دارد؟ مبلغ را ما پایین آوردیم ولی مکانیزم طوری است که قابل استفاده باشد و زندانیان بتوانند استفاده کنند. ما تلاش داریم مبلغ را بالا ببریم ولی وقتی اثر و خاصیتی نداشت، زندانی نتوانست استفاده کند به نظر ما این روش و این منش باعث می‌شود که افراد بتوانند استفاده کنند.

رئیس - متشکریم، مخالف و موافق صحبت نمی‌کنند.

دبیر (دهقانی‌نقندر) - آقای مرادی تذکر دارند.

عبدالرضا مرادی - بسم الله الرحمن الرحيم، جناب رئیس! این در بند الحاقی (۵) در جزء (۳۱) قانون بودجه سال ۸۸ بوده است (رئیس - ما این را عرض کردیم) که با تکلیف دولت در کمیسیون تلفیق تصویب شد. الان آقای خباز! اولاً مجاز می‌شود و ثانیاً تکلیف آن برداشته می‌شود این که به ضرر زندانیان است.

رئیس - من این را خدمت آقای خباز عرض کردم در الحاقی (۵) این آمده جواز هم به تکلیف تبدیل شده، (۱۲۰) تا هم هست. اینکه گفته بودیم تذکر لازم نیست، مکانیزم یک مقداری متفاوت است. تفاوت این است که اینجا (۱۲۰) است، در ضمن دولت را مکلف کرده است. ایشان می‌گویند من مکانیزم را طوری طراحی کردم که تحقق پیدا کند، حرف آقای خباز این است. دولت نظری ندارند، کمیسیون مخالف است. پیشنهاد را قرائت کنید.

دبیر (محبی‌نیا) - «به منظور تأمین اعتبار برای پرداخت تسهیلات به زندانیان نیازمند در محکومیت‌های مالی، جرائم غیر عمدی مانند دیه و امثال آن و همچنین محکومین مالی نیازمند غیر کلاهبرداری مبلغ (۸۰۰) میلیارد ریال معادل (۸۰) میلیارد تومان از محل وجوه قرض الحسنه بانکها اختصاص و در اختیار ستاد مردمی رسیدگی به امور دیه و کمک به زندانیان نیازمند قرار می‌گیرد تا با نظارت وزارت دادگستری اقدام نماید».

رئیس - حضار ۲۲۳ نفر، نمایندگان در رأی‌گیری شرکت فرمایند. پایان رأی‌گیری اعلام می‌شود، تصویب شد.

۲- مشروح مذاکرات جلسه علنی مجلس، جلسه ۱۷۹، چهارشنبه ۱۳۸۸/۱۲/۱۹:

موسی‌الرضا ثروتی - بسم‌الله الرحمن الرحیم، پیوست (۳) صفحه (۱۱۶)، بمنظور تقویت بنیه و تأمین کسری منابع صندوق بیمه اجتماعی و روستاییان و عشایر بابت انجام بموقع تعهدات آن دولت مکلف است علاوه بر پرداخت صددرصد اعتبار ذیل ردیف (۱۵۲۰۰۰۷) حداکثر تا پایان آذرماه ۸۹ مبلغ (۵۰۰) ریال از هر کیلو انواع میوه و سبزیجات وارداتی دریافت و به صندوق مذکور پرداخت نماید. همکاران مستحضرنه بیمه اجتماعی روستاییان و عشایر یک بحث اساسی است که الان حدود (۵) سال است که ما در بودجه سالی (۱۶۰) میلیارد تومان اعتبار می‌گذاریم. ما تقاضا کردیم با توجه به اصل (۲۹) قانون اساسی که همه آحاد جامعه بایستی بیمه شوند از طرفی بحث بیمه از سه منبع است، سهم بیمه شده، کارفرما و دولت. برای اینکه این صندوق بیمه اجتماعی روستاییان و عشایر با (۷۰۰) میلیارد تومان کسری بودجه مواجه است، از طرف دیگر ما مصمم هستیم همه روستاییان و عشایر را در قانون برنامه پنجساله پنجم هم آمده که تا پایان برنامه همه روستاییان و عشایر بایستی بیمه شده باشند. به همین منظور ما پیشنهاد دادیم اولاً دولت محترم صددرصد اعتبار این ردیف را به بیمه اجتماعی روستاییان و عشایر تخصیص دهند و در ثانی از واردات میوه هر کیلو (۵۰) تومان دریافت شود و به حساب صندوق بیمه اجتماعی روستاییان و عشایر واریز شود که ما از بیمه اجتماعی روستاییان و عشایر حمایت کنیم. با عنایت به اهمیت این موضوع که (۴۰) سال روستاییان و عشایر منتظرند که این بیمه انجام شود، خواهش من از همکاران این است که ان‌شاءالله به این رأی مثبت چهار بدهند.

دبیر (محبی‌نیا) - خواهشاً این مبلغ (۵۰۰) ریال از هر کیلو بحث است، هزینه آن اینجا رأی‌گیری نمی‌شود. رئیس - مخالف و موافق صحبت نمی‌کنند، دولت و کمیسیون هم مخالفند. حضار ۲۰۹ نفر، پیشنهادشان را قرائت بفرمایید.

دبیر (محبی‌نیا) - پیشنهاد این است که «از هر کیلو انواع میوه و سبزیجات وارداتی مبلغ (۵۰۰) ریال دریافت شود».

رئیس - حضار ۲۰۹ نفر، همکاران محترم اعلام رأی بفرمایید. پایان رأی‌گیری را اعلام می‌کنیم، تصویب شد.

۳- مشروح مذاکرات جلسه علنی مجلس، جلسه ۱۸۱، شنبه ۱۳۸۸/۱۲/۲۲:

عبدالرضا مرادی (نایب رئیس کمیسیون قضایی و حقوقی) - بسم الله الرحمن الرحيم، پیوست (۳) صفحه (۳۷)، با توجه به اینکه پاراگراف دوم «به منظور تأمین اعتبار برای پرداخت تسهیلات به زندانیان نیازمند» قبلاً تصویب شده، قسمت دوم در واقع آیین نامه اجرایی مربوط به ضوابط پرداخت تسهیلات مذکور توسط وزارت دادگستری و ستاد دیه تهیه و به تصویب هیأت وزیران می‌رسد. این پیشنهاد کمیسیون است که ما در واقع در قسمت درآمدها قسمت بالا را تصویب کردیم ولی نحوه هزینه آن را تصویب نکردیم، پیشنهاد کمیسیون این است که ان شاء الله به این رأی بدهند. قسمت آخر آن هم که دولت مجاز است تکلیف شده در مصوبه کمیسیون تلفیق آوردیم که در مصوبات کمیسیون تلفیق آمده. خواهش من از همکاران این است که برای تدوین آیین نامه اجرایی آن که توسط وزارت دادگستری و ستاد دیه تهیه می‌شود و به تصویب هیأت وزیران می‌رسد رأی مثبت بدهند که در واقع این نقیصه‌ای که در قسمت اول بود مرتفع شود و بتوانند این مصوبه کمیسیون و صحن اجرایی شود. از همراهی همکاران تشکر می‌کنم.

نایب رئیس - ببخشید! ما الان «تا به تصویب هیأت وزیران می‌رسد» را بحث می‌کنیم؟ مخالف ندارد. موافق هم صحبت نمی‌کند. دولت نظری ندارد. آقای محبی‌نیا از آیین نامه تا می‌رسد را قرائت بفرمایید.

دبیر (محبی‌نیا) - آیین نامه اجرایی مربوط به ضوابط پرداخت تسهیلات مذکور توسط وزارت دادگستری و ستاد دیه تهیه و به تصویب هیأت وزیران می‌رسد.

نایب رئیس - حضار ۲۰۱ نفر، دوستان اعلام رأی بفرمایید. پایان رأی گیری را اعلام می‌کنم، تصویب شد.

۲- متن ارائه شده به عنوان ردیف (۷) جزء (الف) بند (۱۵) ماده واحده حاوی ایرادات ذیل می‌باشد:

(الف) اولاً عبارت حداکثر تا پایان آذرماه ابهام دارد که شروعش پایان آذرماه است یا پایانش؟

(ب) با عنایت به اینکه ردیف واریزی مبلغ درآمدهای در حساب خزانه مشخص نمی‌باشد و تکلیف به واریز به

خزانه نشده است، لذا مغایر اصل ۵۳ قانون اساسی می‌باشد. NO102

ابراهیم موسی‌زاده